

Baltijas Semifopis.

Malīja: par gadu 2 r., p. puēg. 1 r. 10 l., p. 3 mehn. 60 l. ar vee
fubrischānu par pašu 2 r. 60 l., 1 r. 40 l. 90 l.; Zelgawā ar vee
neidānu 2 r. 30 l. par gadu. — Apstrelēschānaas weetās;
Zelgawā: vee redātīja, Lutās t. gr. bōde; Klein t. gr. preeschub;
Ribgā: Kaptein t. gr. bōde, leelā Ralejuelā, Nr. 4, G. Winkmanā
t. bōde, Peterb. preeschublīchā, Kultūcelā Nr. 18 senāta brahiū Būči,
tagad Wīrsā t. gr. bōde, Kaltvēlā; un vugau t. grām. bōde vee Schāl,
wahitēm Nr. 59; Bauškā: vee aptekera Šörte t.; Kuldīga: Bēb-

borna wabgu grābm. bōbē un vee teesāsfr. Schevīn t.; Tālfēb;
vee Simen t.; Dobels: vee topmanā Dāvidovsks t.; Zebētā;
(Bendē) vee Blahmētā; Walmerā: Dien t. grāmatu bōdē;
Bālā: Rudols t. gr. bōde; Ruhjēnē: Altschāna t. gr. bōde; Vēz;
Vājā: Latv. grābm. bōde; Biltēnē: vee pīstebas wezātā; Schūp;
Vēz, Vēz vee Inspētora Bogel. Sludinajumus, 6 lāp. par cīm-
dānu, war nodot vīsās schīnīs weetās. Redātījaas odesē: „Balt.
Semifopja redātījai Zelgawā“ (Kātu celē, Nr. 2).

Nº 33.

Zelgawā, Peektdeenā, 20. augustā.

1876.

Rahditājs: Lāukfaimneeziba: Rahds wahrdē vahr lopu-kopschānu un vahr lopu-
pehznahkamibas ihpaschibahm it fewischki. — Bītēs duhreens. — Skolas nodaka:
Lautas-skolotājs un kahdam tam jabuht. — 28. Widsemes skolotājs-fapulze Wallā.
(Beigums.) — Visvārīga dāka: Divas mahfās. (Turvinajums.) Sīnas. A.
Andeles-sīnas. B. Naudas-papītru zīnas. C. Dašchadas sīnas. — Atbilde. —
Sludinajumi.

Lāukfaimneeziba.

Rahds wahrdē vahr lopu-kopschānu un vahr lopu-
pehznahkamibas ihpaschibahm it fewischki.

(Skat. Nr. 32.)

Daſchā no zeen. laſitajeem, peeminetahs pehznahkamibas ih-
paschibas eemehrojis, warbuht ſazihā gan, pulkā tahdi tehvi at-
gadahs, kas ſawas ihpaschibas pilnigi vahrwed uſ pehznahka-
meem, tur mahtes-ſihme vee teem dalibas nenem; bet ja nu at-
gadahs tahds tehwā, kas ſawas ihpaschibas tahdā paſchā mehrā
vahrdod, kā mahte, kas tad darams? Uſ ſcho mums zeen. laſita-
jeem ja-atgahdinā Auglu audſechanas-metode (wiſe). zaur ko
tee ſawu ſlawenu gaſas-lopu-fugu — Schartorn, ir iſaudſejuschi
Schi audſechanas-wiſe, ihsdōs wahrdōs teikts, noteekahs tā:
peenemim, mums ir kreetns bulis, kas naw apdahwinats ar
personigu ſpehku, bet kas ſawas ihpaschibas vahrdod tahdā paſchā
mehrā, kā tahs gowis, ar kurahm tas teek pahrots, un ka
ſaweenoschanahs augli t. i. teles, buhs tahdas, kas pehz wiſvah-
riga pehznahkamibas likuma buhs widejas ſtarb ſaweeim weza-
keem; mehs pehznahkamus wehledamees dabut pehz tehwā un ne
pehz mahtes. ſinams, vahrofim teles ar winu tehwā, zaur ko
pehz ſinama pehznahkamibas likuma nahkoſchi dihgli buhs dauds
lihdīgakli tehwam ne kā mahtei u. t. j. pr. Mehs ſcho audſechana-
nas wiſi nosauzam par Anglu un winu peewedahm tikai ſalih-
dīnadiami, bet Angli ſawu ſlawenu Schartorn-fugu ſafneedſa
drufzin zīta dāli. Ir ſinams, ka Angli ir leeli galas mihiotaji,
ka Anglijā un dauds zītas weetās tā nenoſaka galas zīnas, kā
kas pa leelakai dākai vee mums — Baltijā — mehdī notift, bet
ta tur gala top wehrteta pehz ſchirkrahm, tadehl̄ ka wiſas lopu-
dalas galā naw wiſ no weenada labuma un barodama ſpehka,
wiſlabakā gala atrodahs pakalas-dalā un ſkreewi ſauz ſho dalu
par ūilej, kas ari ir dauds wairak reiſes dahrgaka par dauds
zītahm, par peem. par ſakla-dalu. Mineti Schartorn-fugas iſ-
audſetaji, ſho un ari dauds zītas ihpaschibas eewehrodami, zī-
fahs tahdu lopu-fugu iſaudſet, kam pakalas-dala buhtu garaka,
kauli teewaki, kas ir meeſā turigi un t. j. pr. Ar kahdu weiksmu
winu gruhtee puhlini iſdewahs, par to leezina tagadeja Schartorn-fuga, kas
ne til ween Anglijā, bet ari wiſur zītū ſtarb ſawu eemantojuſe un kātā gadā leelā wairumā teek iſweſta. Wini
ſawu gruhtu darbu eefahka ſchahdā wiſe. No kreetna lopu
pulka iſmekleja lopus, kas wairak ſa-eetos ar winu nodomu, t. i.
kam pakalas dāka buhtu garaka, meeſas buhwe wairak lihdīna-
tos zīlinderam (kā arweenu vee galas-lopeem), kas buhtu meeſā
turigi, ar wahrdū ſakot: wini iſraudſija preesch ſawa noluhka
ſafneegchanas tahduſ kustonuſ, kas pehz eespehchanas wairak
ſa-eetos ar winu nodomu un tad tos vahroja; no dabuteem dihg-

keem, kas wairak ar winu noluhku ſagahjahs, tee atſahja preesch
wiſlas, bet wiſus zītū, kas ar preeschmetu nefagahjahs, jeb
ari kam kahda fewischka meeſas ſaite bija, tee ſtingri jo ſtingri iſ-
brahkeja un tā ſee iſdarija pahrofchānu tik tahku, lihdī dabuja
dihgli, kas ja ne pa wiſam, tad tomehr dauds ſagahjahs ar tahdu
fugu, ko nodomaja panahkt, un ſchi galas-lopu-fuga tad ir, kā
jau reis teizahm, ſlawenee Schartorn-lopi, kas zehluschees zaur
lopu-dabas kreetnu paſhchānu, pareisu kopschānu un baro-
chānu.

Tā kā ne weena ſlawena ſeeta naw zaur weegleem puhlineem
ſafneedſama, tā ari ſchi; tas leelakais ſaunums, ar ko ſche Ang-
leem un ari kāram, kas tahdā wiſe ſenzchahs vee kreetneem lo-
peem kluht, jazihnahs, ir tā ſauzamā radiga audſechana. Par
veem. mums pulkā ir weens bulis, kas wiſlabaki ſa-eetahs
ar muhſu ſaimneezibas nolihgumeem. Gribedami lopus dabut
pehz ſcha buļa, mehs wiſu pahrofim, dihgli tad dabuſim wideji
(tihri pehz dabas likuma) ſtarb tehwu un mahti; bet tā kā mehs
gribam dabut dihgli ſe widejuſ, bet — ja ne pa wiſam, tad
wairak — lihdīgakli tehwam ne kā mahtei, tad mums ſchē buhs
japahro tehwā ar meitu u. t. j. pr. Bes ſcha lihdīkla vee mi-
neſtas audſechanas-wiſses newar iſtift. Angli ari wiſu ſeetoja,
bet ne par dauds: tas leelakais lihdīkellis ſchē, ko ſai nepeemirſtam,
ir ſchis: til lihdī ſa kahda kluhdā manama, tad wainigais ſu-
ſionis bes ſchelasiibas ja-iſbrahke, ko pilnigi iſdarit un kātrū
kluhdū atſift, ſinams wiſlabaki mahzitam lopu-kopejam buhs
eephejams. Zīk breeſmigs ir radigas audſechanas eepaids, to
peerahda tas, ka zuhkai 10. augumā, ja vahrofchānu ir wee-
nadi notikuſe ſtarb tuweem radeem, neradahs wairs ne weena
ſīwena. —

Daſchi no zeen, laſitajeem, ja ne paſchi tā domahs, tad tāk buhs
diſrdejuſchi, ka leels wehrſis newarot tilt pahrots ar maſu gowi,
tadehl̄ ka dihgli attihſtſchotees leelaks, ne kā mahtē to warot
diſemdet. — Bet tos naw teesa, ir weena alga, waj tehwā un
mahtē no weenada leeluma, jeb ne, jo dihgli attihſtahs til
tahdā leelumā, kā mahtē organi to pakauj. Ja kahdu reis gadahs,
ka no vahrofchānu ſtarb leela un maſa lopa, dihgli waj ari
mahtē diſemdeſchana dehī nonihkſt, tad vee tam til ir wainiga
nepareiſa mahtē organu eetaifa, jeb ari kahds zīts eemeſlis, un
tas buhtu ari tad notizees, ja abi wezaki buhtu bijuschi no wee-
nada leeluma.

Dauds lopus ſopeju jau iſmehginajuſchi iſdibinat tos nolihgu-
muſ, no kureem atlez dihgla dīſiums, bet lihdī ſchim wiſu
dauds kahrt gruhtu puhlini ir valikuſchi bes ne kahda fewischka
preesch lopus ſopejeem eewehrojama resultata, kāt gan iſſina-
chana, no kāt atlez dihgla dīſiums, buhtu no ne-apīnāma leela
ſīwara; ſerem, ka nahkotne ari ſho dabas-noflehpumu at-
kālahs.

Zīk zīlwelam ir leela ſpehja vahr ſopeem, to peerahda — kā
jau peeminejahm — Anglu Schartorn lopus ſuga, kas weenīgi
zaur zīlwelam wadiſchānu ir tahda iſweertuse. Tā pat ari par pee-
rahdiſchānu ſchīnī leetā der tahs daſchadas Anglu aitu un zuhku

fugas, it ihpaschi pehdigahs, kas no Anglijas top uš wisahm pafau-
les dalahm leelā wairumā iswestas un saprotams—ne bes eemesla.

Sawu raksteenu heidsot es peeminu, ka schee tik swarigi
jautajeeni schē tikai aiskerti. Biju gan nodomajis winus pla-
schi pahrrunat, bet pee tagadejas dñshwes-buhschanas tas man
naw eespehjams.)

Seetinsonu Jahnis.

Bites duhreens.

Tà lā mehs fakam: „Ne weena rose bes ehrkchkeem, ne weens
salds reekts bes ruhktas tschaumalas,” tà pat ari waran teift:
„Smekigs, garshigs medus naw bes sahpiga dselona.” Zil daschs
faka: „Gan jauka leeta ir bites kopt, ar bitehm nodarbotees, ne-
buhtu tik tas dselons!” Ja, ta ir ta kesa, tas dselons. Bet ka
bites bes dselona newar pastahwt, to, domaju, gan ik weens
buhs eewehrojis; tadeht pahr to runajot welti laiku aiskawetu.
Zita leeta, kad prafam: „Kapehz bites dur,—kad tahs wiswairak
dur,—kas no bischu duhreeneem war zeltees un kahdas tahs laba-
kahs sahles pret bischu dsefshchanu?”

Bites dur ik weenam, kas winu perellim un waldeneezi tuwo-
jahs; tahs bihstahs, ka tillab tam pirmam, ka tai pehdigai
breesmas ne-usbruktu. Kamehr bites speeto, tilmehr war sharp
tahm eet, ar uhdeni leet, ar semehm mest, tahs nedurs, bet tik
drihs tahs kahdā weetā sametahs un winas ap sawu karaleeni
atrodahs, tad tahs tuhdat grib atginaat tos, kas tahm rahdahs
buht breezmigi. Melkedamas seedus un medu tihrumos yn pła-
was, tahs zitam dñshweelam labprahit ne-uskriht, bet behg no
ta. Ja kas tahm zelā atgadahs, kur tahs ahtri skreedamas
stipri atfittahs, tad tahs top speestas dselonu laist, tà pat ari,
kad tahs faspeesch. Kad bites sawu dñshwoktu attahkumā dur,
tad tahs aiskaitinatas, kas jo drihs noteek zaur bischu-koku ap-
gahshchanu, purinashchanu, satrjhinaschanu, zaur bischu fñshchanu,
zaur winu perelka ispostishchanu, zaur fñsdamu gainashchanos u. t.
j. pr. Pasahk tik bites dseit, tad tahs giftigus dselonus fa-odu-
shas, wehl jo trakki fahl kriß wirsū. Tahdōs brihschōs tas
gudrakais no bischu dahrfa isee, dselonus iswilkt un rokas un
gihmi ar auksu uhdeni nomasgat. Matōs sapinkejuschahs bites
tschinkstedamas jo drihs negantas paleek, tadeht ar pliku galwu
nebuhs ne kad pee bitehm eet. Lopus ari nebuhs bischu turumā
laist, winu smaka bitehm reebiga.

Daschu reis mehs wezu wezeem biteneekeem, kas labprahit ne-
laisch sweschnieku sawā bischu dahrfa, pahri daram, domadami,
ka tee to ihpaschas mahnu-tizibas deht daritu, baididamees no
flikahm azim, flikteem wahrdeem, jeb ihsi fakot, no sawad as
skolas, kas bitehm waretu skahdet. Gan daschi dara to
blehnu tizibas deht, bet ziti pateefibas pehz. Skahde tik, ka
daschu reis schihs abas leetas netop isschikirtas. Ta miseshchanahs
ir, domat, ka kahdam buhtu ta hda's azis, ta hdi wahrbi
jeb ta hda skola, kas bites maitatu. Bet ka sweschi zilwelis,
ihpaschi, kas zitadaki gehrbusches, ne ka biteneeks, kas ik deenas
sharp bitehm dñshwo, tahs eekaitina, to newar leegt, kas bischu
dabu kaut zil ne zil pasihst.

Ar bitehm strahdajot jasargahs, ka dwashu tahm nepuhsh
wirsū, ihpaschi wehl tad, kad loki, kiploki, shpoli un filkes ehstas.
Tahdu smaku medus nesejas ar saweem dseloneem grib aisdicht.
Ir ne-apdomigi darits, bites pee speetu fanemshanas jeb tahs
no wasku un medus atbihdischanas ar spahriau noslauzit.
Wisderigakais eerojis preefsch tam ir masa flotina. Wiskarstakā
deenas-laikā, kad bites wairak ir ahryus stropa, ne ka eelschpusē,
tahs pahrlieekam dñshigas, tadeht buhtu ne-apdomiba, tahdā laikā
 bites bes ihpaschas waijadibas raudsit. Tà pat neprahiti ir pee
bitehm eet, kad apmahzees, leetains laiks, jeb wehlu wakarā.

Tahdā laikā tahs wehl niknaki dset. Tas nu gan ir tihri neeki,
kad daschi domā, ka bites sawu kopeju pasihstot un to tamdeht
nedset; sawu kopeja drehbju krahfu bites gan pasihst. Riktigaki ir,
kad faka: Kopejs eepasihstahs jeb eedñshwojahs ar weenu wairak ar
sawahm bitehm, ar tahm aprodahs, sargajahs no tam, kas
tahs kaitinatu, un tamdeht tahs winu tildauds nedset.

Waj nu wairak jeb masak, tatschu weenumehr bischu-duhreeni
padara sahpes un pampumu. Pee dascheem pampums pastahw
lihds trim deenahm, vee ziteem tas ahtraki pasuhd. Bischu
duhreeni war zilwekus un lopus ari nonahwet. Tahdi notiku-
mi jau wairak reis ir atgadijuschees. Ungarijā kahds wihrs
1853 g. medu ehsdams bija ee-ehdis dñshwu biti; ta winam
medu norijot bija eeduhruse kakkā. Kakkis tà aispampis, ka
wihrs pehz mas deenahm noflahpis. Kahdam mahzitajam Deen-
widus-Wahzijā eedsehla bite kakkā, un wihrs drihs pehz tam nomira.
Ir ari dsirdets, ka wesels bischu pulks uskriht zilwekeem un
lopeem, un tos pehz mas minutehm nonahwē. Jau wezds sen-
laikds Kristoteles stahsta, ka bites weenu sirgu noduhruscas.
Franzijā noduhra aiskaitinatas bites preezus sirgus us reis.

Preefsch kahdeem gadeem atpakał nonahweja pee kahdas
mesha-funga muishas, Kursemē, bites ari weenu sirgu. Ais-
pehrn eeduhrus Wahzijā bite kahdai jaunai kundsei paschā dñshflā
ais aufs. Kundse tik fo istabā eegahjuse, apgihsa un pehz 15
minutehm nomira. Is wisa ta skaidri redsams, ka bites dseloni
tà pat ka tschuhflas duhreeni, gifti asinīs eelaisdami, dñshweelus
war nonahwet.

Ka zaur zaurim nemot bites duhreeni pee seewischkeem wairak
pampst, ne ka pee wihrischkeem, tas nahk no tam, ka seewischkeem roku
un gihmja ahda ir daudī plahnaka ne ka wihrischkeem; tadeht dselons
war ahda drihsak zauri isspeestees un gifti ahtraki asinīs kluht.
No tam war manit, kahdeht bites duhreens rokā tà nefahp un
nepampst, ka gihmī. Tur ahda beesaka, sche plahnaka. Bet ka
zilweka meesa pret bites duhreeneem apzeetinajahs, to jau dauds
apleezinajuschi un to es pats ari esmu pedsishwojis. Kad es preefsch
kahdeem gadeem fahku bites kopt, tad weens weenigs dselons
man padarija leelas sahpes un negantu pampumu, kas pastah-
weja trihs deenas, bet tagad bitties mani war dseit:zik tik grib,
wairs nepampst. Ka bailes pampschanu paleelina, tas rikti.
Kahds biteneeks stahsta: „Kahdu reis medineeli schahwa ap manu
bischu dahrfa irbes. Tai paschā azumirkli, kad plintes sprahga,
es sajutu pee azs negantas sahpes. Es gausham nobihjos,
domadams, ka skrots mani lehruse, jebshu tik bite bija eedseh-
luse, un raug', azs man pa wisam aispampa. Preefsch un pehz
tam bites mani pehz patishchanas wareja durt, man ne pa galam
nepampa.“ Bailes fastingrina wisas asins dñshflas, zaur kam
zelahs ahtraki asins zirkulazija, tà tad asinīs eekluwuse gifti war
jo drihsak isplatitees un wairak asinīs samaitat. Apdomiga,
lehna, meeriga daba biteneekam ihpaschi wajadisga. Kad bite
eedset, tad jasargahs no satruhshchanahs un skreshchanas. Tas
ne ween sahpes un pampumu wairo, bet ari zitas bites pikkas
padara us dñshchanu. Pret bischu duhreeneem dasch-dashadi
padomi doti, ka: to eedselto weetu waijagot apsmehet ar medu,
ar slayu semi, ar kartupeleem, ar shvoleem, ar mahras rutkeem,
ar brandwihnu, ar salmiaku, tabakas fulu, elu, ar auksu uhdeni,
ar fahli, ar etiki, ar seefalahm u. t. j. pr. Sinams, kas karstumu
nonem, tas ari pampumu masinahs, bet pa wisam no sahpehm
un pampschanas issargat, nespohj ne kahda weela. Tas rikti-
gakais gan buhs tas, no bischu dselona sargatees, zik tik eespeh-
jams. Tadeht bites raudsit, jeb stropu walam taisit nelad ne-
buhs bes duhmeem. Pa preefsch tahs wajaga pahrwaret, isbee-
det ar duhmeem, tad prahiti ar tahm strahdajot winas it
rahmi isturees. Un kad ari gadahs brihschi — un biteneekam
tee nahk preefsch, — kur bites tatschu dsel, tad tas wislabakais
ir, dselonu tuhdat iswilkt un to wainu ar muti issuhlt, tà pat ka
Indijaneeschi ar giftigu tschuhflu duhreeneem dara. Ja pats to
newar, tad to otris war darit, tik luhpahm un muti nebuhs
jehlai buht, zitadi war gifti asinīs kluht. Nam nepampst, tam

*) Ruhfu libdstrahdneeks, Seetinsonu Jahnis, rebz wiswahriga kara likuma ir us
1½ gadu saldats tadeht mehs winu atibisshanal viiniqti preeftiam.
Medalsija.

jau peetiks ar d'selona iswilfshamu ween. Kad nu giftes issuhlfshana, ihpaschi, kad otram tas jadara, ir nepatihkama leeta, tad derigi buhs pingerota leelumā, glahses podinus eegahdatees. Tuk lihds ka d'selons ir iswilts, tad ar aisdedsinatu schwelkozinau pataifa glahses podinā gaisu plahnalu, usspeesch to us eedselto weetu, ka kad lepites leel, un tur tad jo drihs eefuhlsees afinis, un lihds ar afinim d'selona gifte. Vehz tam wairs ne sahpes, ned's pamps. Un nu, zeen. biteneeki, luhgtu to isprowet!

Deeweris.

Skolas nodala.

Tautas-skolotajs un kahdam tam jābuht.

(Behz Franzia Weidemana preefschijmes.)

Pee audsinašanas ir pateesi leela swarā tas, kā skolotajs isturahs pret saweem audsekleem. Winsch warbuht teem tikai skolotajs, tikai auksts skolotajs, winsch war teem buht tikai rahjejs un dihditajs, war teem lihbī ar skolotaju un audsinataju buht ari pateefs un ustizams draugs. Un tahdam winam ja-ir.

Tautas skolotajam wajaga saweem masajeem, kamehr tee stahw
wina sinā, atlihdzinat wisu winu mihlo yeederingo, kas zitkahrt
par wineem qahda.

1. Winam ja-i^t fa mu māsajo a u d se k u n u t e h w a m ,
t. i.: ja-isturahd pret teem tà, fà tee winam rahda a) to paschu
zeenibu, b) to paschu mihlestibu un c) to paschu ustizibu, fo wini
tehwam rahdijschi.

a) Tehws ir alasch mahjas galwa un tapehz ari wišzenigais tanī. Wina behrni sīna un arweenu pahrlezzinajahs, ka tas winus mihlē un tapehz rahda mihlestibū preti. Bet ar scho mihlestibū stahw saitē kaut kas, ko nosauzam par zeenibū. Ta tam wišmasak ja-ir. Behrns noskahrst, juht un atsīhst tehwu par augstako mahjas wirsibū, par pawehletaju, par pirmo teesneši — ar wahrdū, tas nemana wina zeenibū, tapehz tam ir tehwa flateeni, waigsti un wahrdi ar weenu ūwārigaki, ne kā mahtes.

Scho zeenibu, kuru behrns lihds ar wisu mihlestibу rahda sawam tehwom, jazihschahs ari tautas-skolotajam eemantot. Sche winam nebuhs tilk ween issliktees par tehwu, bet pateesi saweem masajeem par tehwu buht. Behrnam wajaga eelsch wisas wina istureschanahs redset laba (wislabak sawa pascha) tehwa lihdsibaś. Behrns skolotajā atradihs pateesi tehwu, ja tas sinahs pareisā laikū un weetā rahdit nopeetnibu un mihlestibу, teifschahu un pelschanu, veedoschanu un pahrmahzibу, zeetu usraudibу un atbildibas präfischahu wißas leetäs, kur behrna daba mehds no zela schleebtees, newainigu vreku atlauschahu un fabrtiqu turefchanu pee darba.

Lai nedomatu jauni skolotaji, ka wineem naw spehjams, tehwa raksturu peesawinatees un ka to war tik ween wehlaaks gaddos. Spehjams ir gan, ja ween grib, tik wajag weenadi nemt fewis wehrā un kur gadahs noluhtot, ka isturahs preeksfibmigi tehwi pret saweem behrneem. Skolas mehs nespahjam wiſa eemahzitees, kas mums wajadsigs, ta pat ka ari skolas nespahji wiſa mahzit un nemahza ari.

b) Ja skolotajs buhs saweem masajeem laipnis, taisnigs tehws, ta ka wini jau no ta waigsteem, wahrdeem un darbeem nomana, ka tas par winu labumu ruhpejabs, ja skolotajam ik latris behrns, bagats waj nabags, skaitis waj nejaufs ir til pat mihihs, tad winsch drihs eemantos sawu masajo firdis. Naw wifai leela leeta, behrnu peeklehribu ponahkt. Tahs masahs firdis ir mihlstas un winas drihs peeglaishahs, tahs masahs rokas ir mudigas un winas fneedsahs drihs preti; tahs masahs azis ir ne noseedsigas un ustizigas, winas usluhko drihs wisu mihligi kas winahm naw launigs.

„Waj tam kas kahdu no scheem masajeem kaitinà!“ tas buhtu: — kas kahdu atgruhsh waj ari ta isturahs, ta tam nowina janowehrfshahs un til ween jabihstahs. Waj gan waretu kahds tautas-skolotajs tahds buht?! — Ja pateesi kahds tahds buhtu, tad tam buhtu labak, ta winam ze.

Scho masajo peekehriba pee faweeem skolotajeem, ir daudsfahrt gluschi firdi aiskaroscha un peeder pee pascheem pirmaleem skolas- un skolotaju-dishwes jaukumeem, wina atlibdsinà daschufweedru lahfti, isilihdsinà ar dascheem ruhkeem yeedishwojumeem un ir atspirdsinajoschs awots us jaunu darboschanos. Tapehz esti faweeem masajeem tehws, tad to vanahfti.

c) No pat pirmeem brihscheem, kad sahk mostees domas, ir behrns jau atsinis, zif mihi un labu tehws (sinams labs tehws) winu tur. Winsch to fajuht un winâ naw wiltus, tapehz aug wina sirdi ar weenu leelaka ustiziba us tehwu. Winsch nahk peeta weenadi ar sawahm masakahm un leelakahm wajadsibahm un luhgumeem. Winsch isteiz tam sawas kluhdas un zeré us peedoschanu. Winsch suhds tam sawus misellus un flitkumus, kas winam waj nu zaur paschu waj zaure ziteem gadijuschees un zeré us lihdszeetibu un aissstahweschanu; winsch prasa no tehwa padomu un isskaidrojumu un ustiz winam pat sawus masus no flehpuminus.

Schahdas behrnu ustizibas wajaga tautas-skolotajeem zihstees
ari us fewi greest un tas noteek tuhlin un tad, kad wini ir fa-
weem masajeem tehwí. Pee schahs ustizibas skolotaji war ari
tuhlin nomanit, waj wini behrneem, kamehr tee pee wineem ir,
tehwu atlihdzinà, waj ne. Lai dsenahs tapehz ik latris tautas
skolotajs pee ta tilt, ka wina masajee war drofchi un bes farau-
schanahs tam tumotees un ne ko ne-apflehyp, bet meflet un
atrasz wina tehwischligu draugu un aissstahwetaju. Lai buhtu
pee behrnu eenem schanas skolà pats virmais skolotaja usdewums,
scho ustizeschanos modinat un mantot; ar to skolotajs dara to
paschu, ko semkopis, kad winsch, pirms sebj, semi irdina.

(Turmeric being used.)

28. Midsemes skolotaju-savulze Valkā.

(Spat. Nr. 32. Beigum)

Pehz ilgakas sarunaschanahs tika no sapulzes prasita atlauschana atmehleta. Tad dewa Walkas draudses-skolotajs un ehrigelneeks Sihle's l. sawu spreedumu par ne sen ijsnahkuschu „Dseesmu rotas“ 4. un 5 dalu, tik weenigi Jimse's l. darbus par labeem uscha lauka atsibdamas; wijs kas preeksch, pehz un kahrt wineem isdots, esot no ne kahdas jeb gluschi masas wehrtibas. Ari Baumana Kahrta dseesmas nepalika bei sewischlas pagodinaschanas

Par B. f. muſiku zeen. Sihle's f. gan ſawu ſpreedumu attireja, un tas bij ari gluschi pareiſi darits, jo ſche jau ari nebuhtu ta weeta bijufe, par ſinamà muſikas-meiftara mahkſlu kritiku dot bet ne weeta tatschu bij par wina dſeefmahn fazits, ka tanke zeen. autors „gifti un ſchulti iſſplaujot.“ Tiefschu ari mehs paſchi wehletos, ka daschu weetina B. f. dſeefmås wairak peefleetoſ wina augſtai un mahkſligai muſikai, tad tomehr, ſvehdamſ fa gift, ka wiſch ſawas dſeefmas newaid wiſ nejehgu-behrneem ſneedſis, mehs ne muhſham nebuhtim til pahrdroſchi, ar Sihle's f. fazit: „Mihlais Baumanu f. avgrehlojahs pret ſwehto muſiku, winu preefch tahdeem noluhkeem leetodams.“ Zeen. B. f. dſeefmås „ſewiſchkuſ noluhkuſ.“ tahi, ka mumis grib rahditees, tikai daschu partijas-wihru galwinas ſpogotees ſpogo- iahs merahs atroaſ tilzi tahi, ſam tihra ſirde-apūnas truhlfſ

Jahs, warehs atraži tikai tahds, tam iħras īrds-apjinas triħxt. Iad wiċċu pehdigi zeen. preeksfnekk dasħus winam eesneeg-tus tematūs un jaqtajumus preeksfha nahlama għadha preeksfha lafisia, no kureem fħos trihs farwà labatax għrafha. esmu ussibħmejjs: 1) Waj muħsu draudses-skolas eesveli u pilseħtu skolahm konkureret? — 2) Kadehk lauteeresħanah metode weħl naw bokstereħħanah metodi padsinu? un 3) Käo skolotajam pret tautibas żensħanahm ja-isturahs? — Us pehdej

jautajumu, zīk atminos, tīka usaizinats un ari apnehmahs atbildi
dot weens no Wez-Peebalgas draudses-skolotajeem. — Tad wehl
tīka daschas wehleschanahs issfazitas, wistim laj nahkofschā gadā
arīdsan kahdas dseesmas atskanetu, jo, lai ar sawa amata beedra
wahrdeem runaju, kursch fazijs: „Um mit den Worten des Gra-
fen von Habsburg zu sprechen: den Sänger haben wir Alle ver-
mīkt.“

Nu wehl Deewam godu nodewahm wiſi kopā nodseedami to dseefsmiu: „Laj Deewu wiſi lihds u. t. yr.“ un zeen. preelfch-neela ſirſnigus atwadiſchanahs wahrdus noklaufijuschees, zits zitam roku ſpeſdami ar: „Uſ preezigu atkal - redſeſchanos nahko-ſhā qadā“ — ſchlihramzees.

Peesihmējumi. 1) Ortografiju pahrspreeschot, tika no skol. B. jautats: „Kadehk daschi Latv. laikraksti mehneshu-wahr-dus ar masu (inizials-) burtu rakstot.“ Schis jautajeens, laikam kā pee apspreeschamahs leetas nepeederoschs, palika ne-eewehrots; tadehk sħe atbildam: Daschi Latv. laikraksti raksta mehneshu-wahr-dus — tā pat kā wifās zitās walodās, weenigi Wahzu walodu īsnemot — ar masu burtu, tadehk kā mehneshu-wahr-di ir adjektiwi. Jo faktot jeb rakstot marts, maijs, junījs, julijs u. t. pr., mumš weenumehr ja supleerē, domās ja pēeleek, „mehnesis.“ To wifū skaidraki redsam Latinu walodā. Tadehk mehneshu nosaukumi weenigi un weenigi pareisi ar masu burtu rakstami. 2) Galā sħo peesprauscham: Personu nosaukumi teek sħim brihscham ja wiśam tħetraidi rakstiti; daschs par peem, rakstahs Kahrl Sarin u. t. pr. Tas nu buhtu muhsu walodā wokatiws, un daschi ar teesħam jaħa, iħstu Latweeti sawu wahrdu wiċċapahrigā finn wokatiwā leetajam. Ja teesħam tā buhtu, tad Latv. buhtu us it feiwiċħla sawruhpibas-folijha notupees; jo it ne weena zitā tauta neleetā personu-wahr-dus tā wokatiwā. Tè gan buhs drihsak peenemams, Wahzu walodas swaru par wainigo esam. — Vateesi iħstis Latweets miħlo tikai trijadibu; sajidams: 1) Kahrlis Sarins — ar pilnu galotni — wijsch apsħim ġebkħadha zilweka valstahwibu wiċċon, kā fajmneku, amatneku u. t. pr.; teikdams 2) Sarinu Kahrlis — wijsch apsħim ħi kā pee Sarinu familijas peederoschu, weena alga, waj wijsch Sarina mahjās d'siħħo jeb nè, un 3) — kas tanī atgadjumā noteek, kād familijas-wahrds faktiħt ar mahju wahrdu kopā — ar Sarinu Kahrlis — wijsch apsħim ħi kā pee Sarinu mahju faimes peederoschu, jeb ari tikai kā Sarinu mahjās d'simusħu. 1. un 2. teek leetati gandrīhs weenadā, bet 3. tikai nu pat aprobeshott ħiñn; tadehk ir dasħu augstu Pehterburgas un Maskawas k. k. wahrdi, kā Baumau R., Waraidosħu S., Grünbergu J., Schlesinu A. u. t. pr. weenigi tur pareisi leetati, kād minn ħi teesħam Baumanu, Waraidosħu, Grünbergu, Schlesinu u. t. pr. mahjās, masakais, d'simusħi. Un us muhsu seltenishu wahrdu-rakstibu sħejnejotees, buhtu fakams, kā wijsch pareisi daritu, ja pee 2. un 3. turetos, rakstidamas, waj nu Tomberga L., Strautina G. u. t. pr. (pee sħa wahrda familijas peederedamas, jeb Tombergu L., Strautinu G. u. t. pr. (masakais, Tombergu, Strautinu mahjās d'sim). — „Tahdas dasħadibas jau ne weenā zitā walodā neatrodam kā lai pret winahm iſturamees?“ daschs issauksees. Nu, zeenifim sħo dasħadibu, jo zaur winu ween esam tanī laimigā buhschanā, kā waram sawā walodā wiċċa iħsum ħi apsħimmet, kas wiċċas zitās walodās — pat Greku walodā, kura muhsejai dasħas leetās deesgan tuwu stħaw — tikai zaur gareem aplinkumeem ir eespehjams. Zeenifim, kas muhsu, tad paċċi tikkim zeenit!

Garits.

Wispahriga dala.

Diwas mahfas.

Humoristigë statfisë is ūjelijos dñshwes. No Adolf Allunan

(Turpinajums.)

"Es Birkungu augsti zeenu", atbildeja Osols rahmi un apdomigi, "wisch ne-apnizis un ruhpigi sin strahdat un wina spre-

dumis par kahdu leetu jeb zilwelu man eewe hrojams. Bet zilwels nedri hks ween to darit, ko ziti winam darit leek, winam pascham waijaga atsikt, kas preeskch wina tas labakais un pehz ta winam waijaga kert un pee ta turetees. To jau sen esmu atsinis, ka behrnini bes mahtes garigi nonihks, bet teem mahti bes mantas gahdat, buhtu til pat dauds, ka isschlehrst to, kas behr neem pehz taisnibas peeder un ko wini no nelaika mahtes manto juschi. Nepeedodami tas buhtu darits no manim un ja — —"

Hirschlus nelahwa Osolam isrunat. „Ko juhs behdajet par puhere, Herr Osol! Es esme redsejis to puhere no ta Podin freileine un kad Juhs wine buhset pataisjuse pa fawe feewe un wine brauks par wahrtem eelsä ar fawe leele puhere lahde, kad Juhsfesem barotem puisem woi lenzes sprahks puße, kad wines zels puhere lahde no teem ratem semè!“

„Tad winai teesham dauds mantas?“ jautaja Osols. „Jag
gahjese rudene wine wehl wineje klahrt ar loterije pahre tuhlt-
stoſe.“ Schihds atbildeja. „Ak, tad Juhš sinate, Herr Osol,
lahdes branges leetes atrodahs eelf ta puhre lahde no ta Anna
freileine! Es esme wiſe redſejis. Tad wahle attaise, tuhlit aufſā
weene ſmalke, ſelte vulkſtene ar trihs olekte gare reſne, ſelte kehde.
Tad Juhš redſefet weene no lapſe ahdem taisite kaſchok ar ſühde
drahne un bihbere krahe, diwes dubelſtoſes manteles, gultes un
galde drahnes preeks deſmit zilwekem, dweeles preeks mutes un
lihkem, tahs ſmalkakes krekleſ un pat behrne aubes. Juhš re-
dſet, wine gatame uſ wiſe!

„Gribu to leetu drusku pahrdomat.“ Osols pazeldamees sajja. „Schinis deenäb no-eeschu un nosklatishos dñshwi Bodinäb. Bet lai manu noluhku nemanitu, wareet Juhs agrafit pateikt, ka eemu nodomajis kweeschus pirk.“

„Gan es to leete isdarihje, es esme wihrs preefj tam,” leeli-
jahs Schihds.

Dsols atwadijahs no Hirschla un weda behrnus istabâ.
Wehl tai paschâ wakarâ, kad Birks nu pat taisijahs pee meera
eet. Klauseig nee ming duermim.

Birks, galwu zaur logu isbahfis, eeraudsija Hirschku, un to pеesauja пee fеipim flаktu.

„Weze Osole gatawe us prezefchane!“ Schihds it lehni fazija.
„Brangi, brangi! Urrah!“ Kleedsa Birks pilnā rihkłē, no

„Ko Juhs blaujet tä stipre eelf naiks laise!“ Hirschlus winu apfauza. Bailigi apkahrt skatidamees, kā kād gribetu pahleejinatees, waj ari ne kās nebija dīrdejīs wina pahrsteigfchanos, Birkā jautaja:

"Nu, waj jau Podindōs eſi bijis, waj tur jau eſi wiſu ſagatwojis?" (Tuiymal webl.)

Sinas.

A. Undeles finas.

Pahr tirgoschanu wehl naw ne kas eewehrojams ko pasinot; wehl ir aisweenu plaujas-slaiks un tapehz ari ar tirgoschanu eet til ween wahji us preekschu. Ta par peemehr uasahm schimbrihscham til sema zeng, ka taks labvraht us tirau newed.

Shim krihsfham makkā:

par mehru rudsu (120 mahrz.).	.	.	.	.	.	.	225	kap.
" " meeschu (105 mahrz.)	.	.	.	.	.	.	185	"
" " ausu (75 mahrz.)	.	.	.	.	.	.	110	"
" " kweeschu (128 mahrz.).	.	.	.	.	.	.	400	"
" " balto firau	.	.	.	.	.	.	300	"
" " peleko firau	.	.	.	.	.	.	250—260	"
" muzu filku	.	.	.	.	.	.	15—16	rub.
" birkawu fahls	.	.	.	.	.	.	675	kap.
" rudsu milteem (100 mahrz.)	.	.	.	.	.	.	220	"
" kweeschu milteem (100 mahrz., I. fortess)	.	.	.	.	.	.	300—400	"
" podu (20 mahrz.) tabaka	.	.	.	.	.	.	160—180	"
" " " kweesta	.	.	.	.	.	.	500—580	"

B. Naudas=papihen zenaš.

I.	5% Kreewu premijas aileen	200	rub.
II.	5% " " aktijas	201	"
Rihgas komerz-bankas aktijas	179	rub.	
Rihgas-Dinaburgas ds. zela aktijas	128	"	
Baltijas ds. zela aktijas!	81 ^{1/2}	"	
5% infstripjijas 5. aileen	99 ^{1/2}	"	
5% valsts-bankas biletas, I. iſbosch	99	"	
Rewales andeles bankas aktijas	89	"	
5% Vidzemes fandbrieses, ussfakamas	98 ^{3/4}	"	
4 ^{1/2} % Kurzemes fandbrieses, neussfakamas	98 ^{1/2}	"	
5% ne-ussfakamas	99	"	
5% Rihgas-Zelgawas dselszela aktijas	115	"	

C. Daschadas finas.

Mahzitajs Dr. Hermann Katterfelds 30. ir julijsā sāk. g. vēhd ilgas, gruhtas slimibas Deewa meerā aismīdīs. Winsch bij dīsimis Waltaiku mahzitaja muischā, 8. julijsā 1797. gadā. No 1814. līdz 1820. gadam winsch Tehrpata fagatawojahs us mahzitaja amatu un wehlak Jenaš universitētē (Wahjījā) eemantoja filosofijas daļterā godu. No Jenaš pahnahzis, winsch wiēspārreksch Leepajā mahjoja kā privātskolotājs un tad 1824. gadā tika us Preekuli par mahzitaju aizināts; tē winsch ir 22 gadus no weetus ar leelu uszītību par sawu draudī un winas skolahm gahdajis. Wehlak, 1846. gadā, winsch nogahja par mahzitaju us Deenvidus-Durbi. Žil dauds mihlestibas winsch ari tē pee sawas draudses bij eemantojis, to israhdijs it ihpaschi bas 1853. gadā. Kad schini gadā (pr. 1853. g.) zaur uguntareefmahm wisa wina mahzitaja-muischa un manta aissgabja bojā, tad wina draudse wisu to winam ar mihiļu prahtu atlīdīnaja. — Ari par Latweeschu tautas garigo dīhiwī ir Dr. Katterfelds sawā laikā siipri ruhvejēs, dauds latvisku dīsefmu un pamahzidamu rakstu ir no wina zaur laikraksteem islaisti laudis, tad wehl winsch ir daudskahrtigi peepalihdsejis pee Latweeschu walodas dibināshanas, pee Latweeschu stahdu-nosauzeneem, pee ortografijsas pahrlaboshanas; winsch ir ari wehl apgahdajis raksteenu pahr Latweeschu tautas-dīsefmahm, kas peerahda, ka winam filta sīrds preeksch Latweeschu tautas un winas rakstne-ribas bijuse. Lai winsch duiss saldi — godā wina peemīnai!

No Dobeles puses mums peenahk korespondenzija no Dee-wera funga, is kuras mehs schahdas finas isnemam: Kam us S. muischas puši buhs gadijees pastaigatees, tas warbuht gan buhs brih nijees, ka lai gan zitur wisur kweeschi issalufsch, tee te libgot libgojahs. Nē, kas ta domajis, tam mifejees, tee naw kweeschi, bet diwkanschu meeschi (dweitsi), kas 13. fehjas-nedelā sehti, jau libds 3 pehdas gari buhdami, wahrpas libgojahs. Ausas te ne masak garas, firni ka meldri. — Scheeenes mahju leela data atrodahs gresni, it ka muischinas, isbuhwetas, spodriba un glihtiba redsama tik lab ya eelscheeni, ka ahreeni. — Wehl druzzin tahtak pastaigadami, eeraugam Gl. basnizimu, kura pee D. draudses peeder. Pagasti un draudses apraduschi no basnizahm un skolahmi labas preefschishmes smeltees preefsch sawas eelschigas ka ahriegas isglihtibas; wāj no minetas Gl. basnizinas un skolas ari to war, pahr to te tagad negribam plaschaki runat. Scha apgabala stalto mahju starpā stahw schi basnizina nabadsigi un kaunigi. Kā tas nahk? Tur preti ta te peederoscha kapfehta ir kahdas 5 pehdas augsti no semes uswaleta un ar kozineem un pukehm jauki apkopta, kas israhda, ka scha apgabala laudihm prahs nefahs ari us daitumu. — Ta spreesdami nonahkam pee S. muischas basnizas, kura zaur sawu glihtumu un sawu skaito altara-bildi sawu draudsi mudinat mudinā us

dailigahm apzereſhanahm un augſtahm domahm. S. muſchah ſkola, ſha apgabala azu-raugß, faſu draudſi eepreezinà jaur behrnu-fwehtkeem falumðs, kurus ſho wasar. S. muſchah noſwi-neja, bet nahloſchà gadà paſchà S. muſchah noſurehß; uſ ſchah-deem fwehtkeem behrni dſeed, wingro, iſdara daschadas ſvehles un zitadi godigi iſpreezajahß. Pateizibu ſchejeenes tagadejam ſkolotajam par ſchahdeem puhlineem! — Schejeenes zitreifeijs ſkolotajs, nelaikis S., ir faſas draudſes leelako miheſtibу un pateizibu mantojis, ta ka ta winam nu pat zehluſe brangu pee-minu, marmora-krufu, uſ wina kapu; krufis mafſajis 139 rbt. f., ko draudſe labprahiti faſawahkuſe. Minets ſkolotajs, noluh-kojotees uſ ſha laika zenteeneem un ſkolas-pagehribahm, eſot alasch apſinigi, gribigi, wihrifchligi un fatizigi ar faſu draudſi apgahjees. Nas miheſtibу ſehj, tas ari miheſtibу pļauj!

Muhſu ſemkopjus, kā rāhdahs, ſchis plaujas-laiks deesgan apmeerinahs. Tā par peemehru ir Jelgawas apgalbā lini ſloki un itin labi, kā meschu-smilts ſemeekeem, kā ari pascheem mahluſemes lauzinekeem. Meeschi, ausas, wasaras-kweeſchi un wasaras-rudſi ir gan drihs wiſeem labi iſdewuſchees, labaki ne kā pehrngad. Seens ſchogad tā pat gan drihs wiſeem labs. Seenu tuhlit pēbz wezajeem Jahneem pee jauka un filta laika tē no plahwa un mahjās sawahka. Seena zena ari rāhdahs it iſdewiga buht; par weenu wesumu feena, 2 birk. ſmagumā, Rihgā un Jelgawā malkaja 12 rubl. f. Seena grabbejam tē ſchowafar par deenu malkaja 35 kap. f. un feena wedejam par katu nowestu wesumu 8—10 kap. f. Kartupeli tē mehl weseligaki un breedigaki, ne kā pehrngad. Kas agraki ſtahdijuschi, tee tagad jau no wezajeem Jahneem ar jauneem kartupeleem tirgojahs; Rihgā malkā par mehru kartupelu 1 rubl. 30 kap. un 1 rubl. 40 kap. f. (Weens mehrs lihdsinajahs 20 garnizahm.) — Tā pat mums top ari no Dobeles apgalba ſinots, ka tur masaras labiba itin labi iſdewuſehs; lai gan meeschi weetahm paplahni, tomehr ausas ir wiſur labi iſdewuſchahs. Ari lini ir teizami auguſchi — kartupeli ir bree- digi un bagatigi weikuſchees. Seena tur bijis ſchogad, zaur zaurim nemot, wairak audſis, ne kā vebrn. — Kā dauds zitur, tā ari Hahn-Mehmeles apgalbā pagahjuſchas ſeemas plikſala pa- darijuſe it leelu robu. Kweeſchi pa masam ween iſnihkuſchi, no rudſu plaujas tē eſot maſ preeka; meeschi un ihpaſchi wasaras- kweeſchi eſot itin labi; no ahbolina ne-eſot it ne kā aſlizees. Seena plahwums tē eſot ari plahnaks, ne kā daschus zitus gadus bijis. Tē haidotees pahr „baribas-truhkumu. Lini tē eſot loti brangi iſdewuſchees. Leek ari wehl ſinots, ka Hahn-Mehme- leeschi ſawas mahjas loti lehti us dſintu eepirkuſchees, par ko- tureenes leelungam, baronam v. Hahn, nahkotees leelas patei- zibas. Minets leelungas ir ari wehl pee ſaweeem trim frogeem labi leelus laukus peedalijis un iſrentejis godigeem ſemkopjeem, kuri nefschiſkē. Zaur to grib leelungas kahrtigu un godigu dſihiwi minetā pagastā uſturet. — No Lej-Kurſemes ſino, ka rudſi, kas pa dalai jau applauti ſtarp Kuldigu un Aisputi, ir zaur zaurim nemot, puslihds labi iſdewuſchees; wasarajs ir wee- tahm labs, weetahm viduwejs, tur preti ſirni un lini parahdahs wiſur krafschnumā; tik janoschehlo, ka naw wairak fehjuſchi. Kweeſchi gan drihs pa wiſam naw, tā par peemehru ap Wal- taikeem tikai weenam ſaimneekam kweeſchi.

Rihgas kovmanis M. Grünwald k. pelnot wišpahrigu usteik-
ſchanu Filadelfias iſtahdē zaur ſawahm labi gehretahm ah dahm
un daschu daschadeem koſcheem un mahlſligeem iſſtrahdajumeem iſ
winahm. — Wahzu lauſchu-kehkis, kas 16. maijā ſch. g. Rihgā
— Pahrdaugawā — tika atklahts un ar leelu vreelku apſweizi-
nats, tagad teekot tik wahji apmeklets, ka eenemſhanas tik ko
ſpehjot iſdoſhanas ſegt. Kad nu ſchi buhſhana kehka preekſch-
neezibai gluschi brihnifchka iſrahdahs, tad wina usaizinā, lai
iſſakot zaur awiſehm ſawas fuhdſibas waj wehleſchanahs, lai
tad ſcho leetu waretu tuwaki apſpreest. — Otrdeen, 3. augustā,
Rihgā ſahkahs trefchā Kreewijas meschkopeju ſapulze, leelās

gildes sahlē. — Rīgas-Dinaburgas dīselszelsch pagājušchā pirmā pusgadā, pret vērno pirmo pusgadu, masāk eenehmis 237, 235 rubl. f. — No Raikuma (Zehsu tuwumā) „Balt. Wehstn.” raksta: Peektdeen, 23. julijs, ūho apgabalu peemeljeja it stipra auka, kas no deenwidus-reetruma nahldama us seemela-astrumu aisswillahs. Ēku jumti ir saplositi, daschi koki sa-lausti, un ap Zehsim, kur aukai ari wehl kruſa peebedrojusehs, tihrumi apskahdeti un rudsu-statīnas apgahstas un issaultas. Vahr laukeem runajot, jaſaka, ka rudsī ir paplahni un pawasara aukstuma deht no augščanas aiskaweti, pa-ihſi salmōs, bet pilni labi-breeduschu graudu. Wīſas wasaraja ūchīras stahw lihds ūchim it krahschnas, un tad sehjejam preeku pilnas zeribas us bā-gateem augleem, kad tik winas no kruſas un nakti-salnahm teek paſargatas. Papuwes apstrahdaſhana ir ta wenumehr ūauſa un karsta laika deht loti ne-isweiziga. Mehſli wehl ne mas naw trupejuschi un ūeme naw lahgā iſruhguse. Tadehk no agras rudsu-sebjas naw ko domat, ja negribam vēhrnajo rudens postu peedſhwot, kad daudseem tihrumus tāhripi apskahdeja, ta ka bij otru reiſi jaſahrſehj. Tāhlač „Balt. Wehstn.” ūino, ka, ka dſir-dams, tad ūchini deenās fahks grafs von Sivers k. ūchējeenes ūwehpenu pils-kalnā rakta, vēhz wezlaiku raschojumu atleekahm mekledams. ūwehpenu pils gut us Gaujas kraſta, Raikuma robeschā, kahdas 5 werstes lejpus Zehsim. Ne tāhlu no minetas weetas ir iſgahjuſchā rudeni, us Gaujas kraſta, awots radees, no kura gan drihs weenu ūublikpehdu leels uhdens-stars iſwerd, kas ūewi dſelſes daļas ūatur un tadehk preeksh weselibaſ ūeveh-rojams. Wehl lihds ūchim gan truhſt ūinatnigas iſmehgina-ſhanas, tak ūerams, ka awota uhdens ūeis ūihmifki anali-ſeerets un ūina wehrtiba weselibaſ noluhkā publikai ūinama darita.

No Kursemes. Jelgawās pilsehta tagad grib vate no
fewis jaunu aprinka skolu dibinat. — Tik lab ar skolahm, kā ari
skolu-apmekleschanu rāhdahs Jelgawā it siipri us preekschu
ejot. Jelgawās gimnāzijas 10 klasēs top tagad mahziti 404
skolneeki, Adolfs f. privat-gimnāzijā 136 sk., Dannenberg f.
preekschskolā 109 sk., real-skolā atrodahs 471 sk., tās 13 elemen-
tar-skolās pa visam 1352 sk., tās 3 augstskolās meitu-skolās at-
rodahs 393 skolneezes, tās 8 semakās 515 sk., tās 10 skolās,
kur puiseni un meitenes kopā top mahziti, ir 248 puis. un 282
meitenes. Wiss skolneeku skaits Jelgawā schimbrihscham ir
3370. — Latweeschu Annas basnīzās skola Jelgawā, kura zaur
fawu ruhpibu un kreetnibu Jelgawā apgabalā it labu flau
eemantojuše, ir beidsamā laikā ari ar wairakbalfigu dseedaschanu
vee faneem skolneekem un skolneezem labu soli us preekschu
spehruse. Waj ne-esam bes tam wehl pa fatreem sveht-
keem Annas basnīzā no ehrgelehm jaukas balsis dsirdejuschi no-
skanot un waj muhsu ūrds un prahs naw zitadi pazilajuschees,
ne kā zitās basnīzād, kur tas tā naw? Skolotajs H. D. Bahr
lungs, kā dsirdams, schoruden eesahaks atkal fawu jauktu fori
usaizinat, basnīzā dseedat. Par to nahkahs Bahr lungam leela
vateiziba — un gods dseedatajeem un dseedatajahm! — Ar
Tukuma un Alisputes kreisskolahm notiks drihsī kreetnas
pahrgrosschanas; Jaun jelgawā zels jaunu kreisskolu. Tālsu
pilsehtas privat-skola tiks paplašchinata; tā pat wehl nodomats,
Baufkas un Tehlabates kreisskolas un Durbes privat-
skolu pahrlabot. Kuldiga ir jau sen ispalihdsejushehs zaur
fawu 2 klasīgo kreisskolu, kur turpmāk wehl trefchā klāse nahks
skaht. Wentspils ari apnehmuſehs, fawu kreisskolu un elemen-
tar-skolu paleelinat. — Hahn-Mehmels pagastam, kas is
kahdeem 10 faimneekeem pastahw, ir leelslungs gruntsgabalu
dahwinajis, us kuru stalta skolas-mahja usmuhreta. Tā pat atro-
dahs ari wehl laiſschanas-biblioteka; tikai janoschēlo, kā ar scho-
biblioteku eesahk eet wairak atpakał, ne kā us preekschu. — No
Behrbeķes (Dobeles apr.) sino, kā schejeenes pagastskola,
kura lihds schim loti ne-aplopta stahweja, zaur jaun-eewehletu
pagastwihru ruhpigu qahdaschanu tagad warbuht par to jauktu

wisā apgabalā tiks isbuhweta; darbi jau eesahkti un warbuht wehl schoruden taps pilnigi vabeigti. Nedksamē atkal, ka laba eegriba dauds pāspēhj. — Leepa jā ir nu pat jauna Latweeschū grahmatu-pahrdotawa no Rudolf Puhze f. tikusē atklahta. — Bahrbeles baku-potetajs, Jahnis Borinsch, ir no Kursemes gubernas pahrwaldes tadehk, ka winsch fawu amatu uzsīhtigi kōpis, ar naudas-dahwanu no 44 rubl 5 kap. f. tījis apdah-winats.

No Widsemes. Nihgas Latweefchu labdarifchanas-beedriba, kā „Balt. Wehstn.“ sino, sawu schagada islofeschhanu notureshot 3. oktoberi sch. g. Lai sehjam mihlestibu, tad ari atkal mihlestibu plausim. — Nihgas Latweefchu beedribas isbraukschana salumōs us Mangal-muischu, svehtdeen 1. augustā, isdewuſehs atkal it brangi. Žik leela peedalischanahs tagad pee schahm isbraukschanahm bijuse, esot jau no tam redsams, kā schogad zaur tahn labs grafis us preeskchdeenahm eetaupits, kur preti ziteem gadeem bijis wehl klah tajeemakſa. Tas nopolns var to peederot tagadejahs svehtku-komisjjas ruhpigai un išmanigai darboschanai, bet ihpaschi kom. preeskchneekam, Ahbrant ī — Nihga (Wahrdaugawā) ne sen „Jonatana-beedriba“ eesvehtija sawu jauno beedribas-namu. Schihs beedribas mehrkis ir, gahdat weetu preeskch brihwahm sapulzehm, kā lai waretu ari kahdu drusku pastrahdat preeskch lauschu apgaismoschanas zaur preeskchlasschanahm, labahm grahmatahm un laikrakteem. Jaunā beedribas-namā war beedri ar saweem familijs-Lozekleem katra svehtdeenu atnahkt un tē sawu laiku godigi pakawet ar grahmatu-lassischanu un daschadahm pamahzidamahm sarunahm. Jaunais beedribas-namā stahw wakā ik svehtdeenu no vulfst. 2 lihds 10 wakā; no vulfst. 5 lihds 6 teek ik reis preeskchlasschanah tureta. Schi pate beedriba notureja 1. augustā sch. g. dahrsa-swehtkus. Jonatana-beedribas lozekli ir va leelakai dalai fabriku-sirahdneeki un tad ari wehl ziti tautas-apgaismoschanas draugi. — Westeenē (Behsu apgabalā) tika preeskch kahdeem gadeem dseedaschanas-beedriba dibinata, kura deemschehl tik pat ahtri atkal beidsahs, kā wina bij fahluehs. Schahs beedribas weetā tē nu ir brihwkoris fastahdinajees, kas aisweenu preeskch labdarigeem mehrkeem vuhlejahs. Svehtdeen, 15. augustā, schis koris isrihkoja Westeenēs draudsēs-skolā, sem Grishwin ī. wadischanas, konzerti. Atri ſcheinenes masajā kaiminu pagastā, Talka muischa, pastahw dseedaschanas-beedriba, sem Switlin ī. wadischanas.

No Limbaishu, Alojas un Mas-Salazes apgabala waram schoreis sinot, ka sche wasarajas lauki, ihpaschi meeshu un linu lauki, schogad brangu plauju apsola, lai gan pehdejee weetam stipri iskalst. Ta vat ir seena eenahlums, zaur labu seena laiku paweizjinst, pehrnajam pahraks. 25. julijs un 1. aug. tika sche pee Mas-Salazes Dres gruntneeka O. funga konzerte un bale isrikota. Ii konzertes bagata programa veeminam sche tik ihpaschi S. un J. fungu brangu solo-dseedaschanu, ka ari O. funga isweizigu klaweru spehli, kas ihpaschi pee publikas leelu labpatikschanan atrada. — Ka isdirdam, tad O. k. wehl schogad grib dotees us musikas augstskolu (konserwatoriju); — wehlam tam labako sekmi! — Mas-Salazes jauno stalto draudses skolu ussklatot noschehlojam, ka tas schai konwentei no kahdeem konwentes lozekkeem eesneegts programs (preekschlikums), schai ruhmigà ehkà ari augstaku ne ka tikai prastu draudses skolas mahzibu skoleneem pasneegt (v. pr., ka Peebalga), no konwentes atraidits tizis. Zeram, ka tas schai zitadi attihstita draudse nebuhs zaur preto-schanos pret gaismas isplahtischanos un zaur tumfibas laiku zeenischanan notizis. — St.

Ahrsemēs tā pat raugā us misadi par laukhaimneeku attih-
stibū gahdat. Schoreis tē par peemehru tas: Wahzijā pasihstams
tauteetis — justizes-padomneeks von Zukalmaglio — las gan jau
labi wezs, tomehr mehl ar jaunekla dedsibū un ihstu droschfirdibū
preeksf Rheines upes peekrasta eedsihwotajeem ruhejahs un zaur
ratsteem un wahideem schē preeksf tautas apgaismoschanas un

Kà pee mum̄s, tà ari ahrseme eestahjahs daschås laukſaimneezibås ſtipris ſtrahdneeku truhkums. Tà par peemehru tagad top ſinots no Schleswig-Holsteines, ka tur jau gadeem topot ſtrahdneeku truhkums fahpigī fajusſis, ihpafchi plaujas-laikä. Uri moderneezibås tè fahkot darba-fpehku peetrühkt, jo meitas us to efot tilk fo par leelu naudu wehl faderamas; winas gribot tuhlit pehz ſawas eeswehtifchanas patſtahwigi dſihwot un kà ſchuwejas pelnites, ne kà pret augstu algu laukſaimneezibås-darbeem padotees. — Kamejr Wahzijä jauni likumi preefch lopu-ſehrgas apſpaidifchanas isdoti, tamehr lovu-apdroſchinachanas heedribahm tè waits naow til leelas ſkahdes jazeech zaur pahrleezigeem veeprafijumeem. Tà pat ſchejeenes waldiba fahluſe apdroſchinachanas pret uguns-breesmahm un kruſu us laukeem ſivrali paſilat, pawehledama, ka tahdeem ſemkopjem, kuri kawejuschees ſawus laukus apdroſchinat un tahdå wihsé pee nelaimigeem gadijumeem zaur paſchu wainu nabadsibå krituſchi, ne us lahdhu wihsí netiks winu nodoschanas paweeeglinaſtas. — Pruhſijä, un tà pat Brandenburgå, Sakſijä, Schleſijä un Meklenburgå padara daschås weetås laukeem leelas ſkahdes aplahrt-staigajoschee ſeen-ahſchi. — Bairijä, Austrijä un Ungarijä ſhogad loti branga labibas-plauja eegadijuſehs. — Halles uniwerſitetē ſhogad ſtudeerè ſemkopibu 10 jaunelli if Kreewijas. — Schweidnizes pilſchtå (pee Breslawas) eetaiſhå

Schlesijas semkopibas beedriba oktobera mehnēji semkopibas svehtdeenas-skolu. Schai skolai buhs tas noluhts, sawus skolneekus, ihpaschi tahdu semkopju dehlus, kuri wasaras-saikā no darba newar atstahtees, diwds seemas-pusgadds no weeta s semkopibā un taīs tē peederigās elementar-sinibās pehz jaunaku laiku pagehribas pamahzit. Skolneekam, kas schē grib eestahtees, waijag 16. gadus wezam buht un wišmasak jau weenu gadu ar praktisku semkopibu buht darbojuschamees; tomehr top sem ihpascha nolihguma ari tahdi skolneeki tē usnemti. kuri jaunaki, waj wezaki un ar semkopibu wehl naw darbojuschees. Mahziba ikreis eesahlsees oktoberi un beigsees martā. Skolas-nauda latram skolneekam eepreefsch ja-aismaksā, un proti: par virmo seemu 12 un par otru 9 rubl. f. pehz muhsu naudas; bes tam pee usnemshanas latram skolneekam jamaksā weens rublis f. Schini skolā grib jauneklus ari swabada runā pamahzit, lai tee sin drofschi un ismeizigi pagasta-waldibās isturetees. Kelnē us sawu roku strahd adami amatneeki un fabrikanti nu pat notureja sapulzi. Swarigakā spreeschana bij vahr mahzelku peenemšchanu, tureschanu un teesi bahm. — Gar Schotlandes wakara-kraesteem ir silku-sweijsa loti wahja isdewusehs; ne-esot ne septita dala no pehrnā gada.

Altbildes.

J. L. — K. Juhs gribat „meeru un darba-dalishanu“ storp wiseem 6 Latv. laikraksteem. Mums leekahs, ka Juhs ne-efot pareisi skaitijuschi un ihsti sapratushi, kas meers un darba-dalishana ir. Meers neleeds mudru strahdashanu un nopeetnu ispehtishanu, un darbu war dalit til tur, kur wiſi strahdneki fadodahs us weenu noluhku, t. i. finamu darbu padarit. No Latv. laikraksteem gandrihs latram ir sawi noluhki, wini jau ir daliju-fhees, tadehs mairak newar dalit. Iu sad fhees well atvakat, tad ziteem tatschu jawels us preelshu. Waj Juhs gribat lai mehs ari nemam dalibuppee rahyotaju noluhkeem un lai ari welkam atvakat?

Drukas mīsejumi. „Balt. Seml.” 32. numurā, 251. lapas puses
fleijā pa freiso roku, 39. rindinā no augščas, tam weetā kur tee
wahrdi: „ja-usleek lihdsi kr aht i nā,” tam teikumam: „ja-eeleek lihdsi
str opā” waijaga buht; tāhs pafčas fleijas 40. rindinā, kur stahw:
„Heidenkraut,” jabuht; „Haidekraut.”

Atbildašchais redaktors un iſdewejs: G. Mather's.

S l u d i n a j u m i.

Semkopibas
maſchinu
lehgeris
um iſſuhtifchana

un wifas sortes ribbon, là ori Backarda

superfossatis,

Kuri te jau 15 gadus par labeeem atraisti un fawu labu ihysachibu dehk jau pirmā semkopju israhdischanā 1865. gads medalis dahvja nohrded.

V. van Dijk.

Swehtdeen, tai 29. augustà

Semites jaunajā teatera-sahlē
Latweefchū teateris

israhbits.

Zieglers un beedris

Zieglers un beedris

„Jungs!“

"Ak tawu posta vafault!
"Kà tagad wif' dar zitadi!
"If weens til lauschahs preefschâ tapt.
"Wairs weads vebdâg negatib fabyt!"

„Gan augstās dušmās noskoitees;
„Pret laikem fahku stīhwetees;
„Bet deemschehl tagad vasaule
Var douds iau melnam veed exē!“

„Ta ne pa wifam nelaufabs,
„Rad grib to west pee frochtibas!
„Tapebz tai wataš ja-atlauj, —
„Lai to ar' heidsot pikis rauj!“ „Mehs.

Augsti grahdigus
Estramaduras- un Anglijas
superfoſſatus
un ari
ihstenu Leopoldshales kainitu
us lehgara tura
C. Höpker's,
Jelgawa.

Swehtku programma
preekſch
brihwestibas swehtkeem,
Jelgawa 29. augustā.

1. Kas us svehtkeem nahkushi, fapulzefees Schirkenhöfera dahrīā.
2. Swehtki eefahkfees pulksten 1. pebz pusdeenas dahrīā ar svehtku uwertīhi un runu. Dahrīā bubs muška, dseedafchana un wakarā flunkīgas ugnis.
3. Goda maitite eefahkfees pulksten ifcherīōs. Kas vee tabs wehlabs dalību nemt, tam japecetzabs lihds 28. augustam vee G. Matbera f.
4. Pulksten 6. fabkfees teatris ar prologu no Adolfa Al-lunana funga un ar dīhwoschu bildi. Israhīhs jauno statu-lugu ar dseedafchanu „Prezjofa“
5. Wakarā bubs Schirkenhöfera dahrīā flunkīgas ugnis un sable balle.

Wihzeema
brandwihna-, schehltina un likeera fabrikas
dſehreent

teet Walka, Wizeema stopu-bode (Tschoru frogā) un Walmeera, stopu-bode vee P. Ballod (Graßmann f.) namā, par fabrikas zenahm pahrdoti.

Schē daru finamu, fa es us zeem. publikas wehlechanos ari Jelgawa emmu eetaifījs.

andeles weetu preekſch skum-
stigeem mehſleem

pee jauna kopmana

Kahrla Heilsberga,

tirgus plazim preti, vee Goerž f. aptebka. Superfoſſatōs, lo tagad tur war dabut par 3 rub. 75. kap maiſatrodahs pebz Rībgas politehnikas klīnijas stanisjas analīzes ne masak fa 12 % (prozentes) kuhſtoschās foſ ſora ſlahbes.

Zieglers un beedr.

Atkal pahreijojis, emmu tagad fawā dīh-wollī, Katolu-eela Nr. 48, il deenaſ — preekſch pusdeenas no pulkst. 8 lihds 10 un pebz pusdeenas no pulksten 3 lihds 5, runajamās.

Augustā 1876.

Dr. V. Cohn.

Labu ſoda- un ſeltera-uhdeni,
ta fa ari

wifadas limonades

war dabut

C. Sillera ſkunſtigu uhdeni fabrikā
Jelgawa.

Pirma godamaka.

Pirma godamaka.

Darba-weetas aiszellſchana.

Zaur ſcho padewigi finamu daru, fa es fawu darba-weetu no Pilz-eelas us Katoku-
celu № 22. fudrabkaleja Dannenberg f. namu, emmu aiszehlis. Es apnemos flikti
ſtrahdatus pulkstenus pahrtaiſit, fa ari wiſwifadas fataiſſchanas us wiſlabako un
par lehtahm zenahm gatawot.

Jelgawa.

G. Merz.

Preeffſch Kurſemeſ.

Zeenijamai publikai, ihvafchi lauzeneekeem, daru finamu, fa es no kopmanaa Höpkeru lunga
atſchirkdamees tagad emmu

eetaiſſijis pats ſamui bodi

Jelgawa, pee tirgus-platſcha, blakus Goerž funga apteekim.

Peeminedams, fa es ſchini jaun-eetaiſſitā andeles-weetu tureſchu wiſas lauzeneekeem jo waſa-
dīgas prezēs, fa fabli, ſilkes, ſuperfoſſatu, daschadas linu un kokwilnu-dſijas, zinkuru,
afeju, tehju u. t. j. pr. es apfolos ruhpetees par labu prezi, laipnigu un lahrtigu apdeene-
ſchanu un zeru, fa ne ween mani wejee andeles draugi un paſhſtami, bet ari ziti lauzeneeli
man ſawas uſtizibas ne-atraus, bet turpreti manu prezi labprah tirkdamī, jauno andeles eetaiſſi
weizinahs.

Kahrlis Heilsbergis

pee gaidamas premiju - biletu wiſchanas
no I. un II. aileenejuma iſnamahs

apdroſchinatſchanu
pret

isloſefchanas ſlahdi (Amortisation)

M. S. Stern & dehls.

Jelgawa.

Weena jauna Mayfahrt
rofas - fulama - maſchine

kura no pehnas Jelgawas iſtahdes Wez-Sabtē us iſro-
wefchanu nodota un par toti derigu atraſta, ir tagad ū-
pat Wez-Sabtē par 70 rubl. f. pahrdodama.

Labus ſeemas kweefchus
un
rundſus,

preekſch ſehklas derigus, pahrdodam frona Birſchu miſchās
Aufulu mahju ſaimneeks G. Meier, Aufulu mahjās 7.
werſtes no Fablobſtattes.

Prastus un augsti grahdigus

ſuperfoſſatus,

Paulu-miltus, kainitu zc., pebz Rībgas Politehnikas
analīſes, pahrdodam un lubdām pagasta wezakos un preekſch-
neku, ari pagasta ſtehverus, kureem preekſch ſawas pa-
gasta nairak ſkunſtigu mehſlu wiſjaga, wiſmasak par vees-
mehr drīhsumā uſdot, zil dauds ſkunſtigu mehſlu wiſeem
preekſch rudens-ſehjas wiſjaga, fa tee vee laika waretu
ſkunſtigu mehſlus dabot, ſahdi un zil dauds teem wiſa-
dīgi.

Zieglers un beedris,
Rībga, ielča Pilz-eela Nr. 19.